

Lucyna PISKIEWICZ
Małgorzata RADZIUKIEWICZ

Zasoby dóbr trwałych w gospodarstwach domowych

Streszczenie. *Celem artykułu jest omówienie stanu zasobów dóbr trwałego użytkowania w gospodarstwach domowych oraz zachowań konsumentów na rynku sprzętów AGD, RTV i teleinformatycznych. Przedmiot badania stanowiły: wyposażenie gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania z uwzględnieniem wieku i liczby posiadanych przedmiotów, zasoby dóbr nowoczesnych i skala niezaspokojonych potrzeb w tym zakresie, a także czynniki decydujące o ich wyborze, postawy konsumentów wobec nowości rynkowych w tej grupie produktów oraz opinie dotyczące wymiany posiadanych dóbr na nowe. W analizach wykorzystano dane z badania budżetów gospodarstw domowych GUS z 2015 r. oraz wyniki badań ankietowych przeprowadzonych metodą CAPI (Computer Assisted Personal Interview) przez Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktury w latach 2012—2015 w ramach projektu badawczego Narodowego Centrum Nauki pt. Konsumpcja w innowacyjnej gospodarce.*

Wyniki tego studium wskazały na poprawę stanu wyposażenia gospodarstw domowych. W ich dyspozycji znajduje się coraz więcej nowoczesnych przedmiotów, co wpływa na wzrost standardu wyposażenia, a co za tym idzie — na wartość posiadanego majątku.

Słowa kluczowe: gospodarstwa domowe, dobra trwałego użytkowania, zaspokojenie potrzeb, nowoczesne dobra trwałe.

JEL: D1, D12, L68, M31

Wśród wszystkich podmiotów działających na rynku gospodarstwa domowe są najliczniejszą grupą, która nie tylko dysponuje czynnikami produkcji i udostępnia posiadane zasoby innym, ale przede wszystkim nabywa dobra i usługi, wśród których ważną rolę odgrywają różnego rodzaju sprzęty trwałego użytkowania. Dobra trwałego użytkowania znajdujące się w gospodarstwie domowym służą bezpośrednio lub pośrednio zaspokajaniu różnorodnych potrzeb jego członków lub

całej rodziny. Niezależnie od obiektywnych korzyści większość tych dóbr zaspokaja potrzeby wyższego rzędu i jako takie charakteryzują standard życia gospodarstwa domowego, są też wykładnikiem jego nowoczesności. Stan ich posiadania jest miernikiem poziomu konsumpcji w gospodarstwie domowym (Kramer, 1997). Ze względu na zaspokajane potrzeby i pełnione funkcje dobra trwałego użytkowania obejmują zróżnicowany asortyment towarów, a mianowicie: sprzęty i urządzenia gospodarstwa domowego (związane z mechanizacją czynności domowych, służące do przygotowywania i przechowywania żywności, utrzymania czystości w mieszkaniu, prania i konserwacji odzieży), sprzęt informatyczny, audiowizualny, fotograficzny, multimedialny (związany z domową rozrywką, wypoczynkiem lub nauką) oraz środki transportu (jedno- i dwuśladowe).

O możliwościach nabywczych gospodarstw domowych decydują głównie uzyskiwane dochody. Obserwowana poprawa sytuacji materialnej większości gospodarstw domowych sprzyjała nabywaniu przez nie zarówno dóbr i usług konsumpcyjnych, jak i niekonsumpcyjnych. Nastąpiła wyraźna poprawa wyposażenia gospodarstw domowych — w ich dyspozycji znajduje się coraz więcej dóbr i to coraz bardziej nowoczesnych — zwiększył się standard wyposażenia, a tym samym wartość posiadanego majątku.

Celem artykułu jest przedstawienie stanu wyposażenia polskich gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania z uwzględnieniem ich wieku i liczby oraz ocena nowoczesności czy innowacyjności posiadanych dóbr, a także zachowań konsumentów na rynku dóbr trwałego użytkowania. W artykule wykorzystano przede wszystkim informacje pochodzące z badania budżetów gospodarstw domowych GUS i z badań ilościowych przeprowadzonych w Instytucie Badania Rynku, Konsumpcji i Koniunktur (IBRKK) w ramach realizacji w latach 2012—2015 projektu badawczego pt. *Konsumpcja w innowacyjnej gospodarce*¹. Badanie wykonano na reprezentatywnej ogólnopolskiej próbie 1000 osób w wieku 18 lat i więcej, metodą bezpośrednich indywidualnych wywiadów z wykorzystaniem kwestionariusza wspomaganego komputerowo (CAPI). Dobór próby miał charakter losowo-kwotowy ze względu na płeć, wiek, wykształcenie i klasę wielkości miejscowości. W artykule wykorzystano także inne wtórne materiały źródłowe.

UWARUNKOWANIA KONSUMPCJI DÓBR TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA

Decydującą rolę w kreowaniu popytu na dobra trwałego użytkowania odgrywa sytuacja materialna gospodarstwa domowego, ponieważ wiele z tych dóbr cechuje wysoka cena. Na przestrzeni badanych lat można zaobserwować stałą poprawę sytuacji materialnej polskich gospodarstw domowych. Gospodarstwa osiągają coraz wyższe dochody, a tym samym ponoszą coraz większe wydatki, wzrasta też nadwyżka dochodów nad wydatkami, co stwarza większe możliwości oszczędzania. W 2016 r. przeciętny miesięczny nominalny dochód rozporządzalny przypadający na osobę w gospodarstwie domowym wyniósł 1475,56 zł

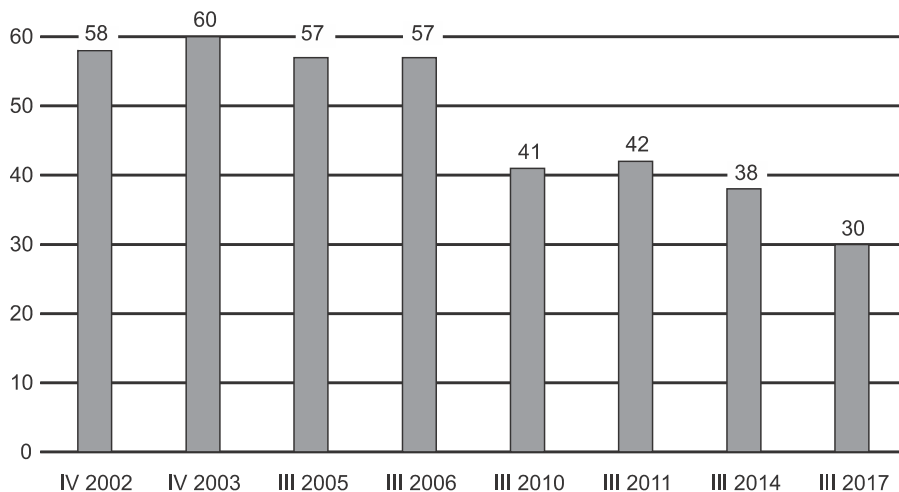
¹ Projekt finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki (NCN) nr 2012/05/B/HS4/04006.

(o 6,2% więcej niż w 2015 r.), a nominalne wydatki ogółem wynosiły 1131,64 zł (o 3,8% więcej niż w 2015 r.) (GUS, 2017a). W latach 2010—2016 dochód rozporządzalny wzrósł o 22,8%, a wydatki ogółem o 12,6%. W okresie tym udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym obniżył się o 7 p.proc. (z 83,7% do 76,7%). Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne stanowiły ok. 95% ogółu wydatków. W ostatnich latach można zaobserwować wzrastającą rolę towarów i usług nieżywnościowych w konsumpcji. W 2016 r. wydatki na ten cel stanowiły 67,5%, a w 2010 r. 66,2% ogółu wydatków.

Niewątpliwie dynamikę konsumpcji — przy rosnących dochodach do dyspozycji gospodarstw domowych — wspiera rosnący optymizm konsumentów. Z perspektywy ostatnich lat można zauważyć znaczącą poprawę położenia materialnego Polaków. Z badania CBOS wynika, że odsetek osób deklarujących dobry (24%) lub bardzo dobry (2%) poziom życia, jest wyższy niż oceniających swoją sytuację finansową poniżej przeciętnej — żyjemy skromnie (17%) oraz żyjemy bardzo biednie (2%) (CBOS, 2017).

Blisko 1/3 badanych zadeklarowała wystąpienie w ciągu ostatnich 12 miesięcy sytuacji, że w ich gospodarstwie domowym brakowało na wydatki związane z zakupem sprzętu i rzeczy do wyposażenia domu (30%) (wykr. 1). Sytuacje niezaspokojenia niektórych potrzeb związanych z wyposażeniem domu zanotowano wśród respondentów deklarujących, że ich rodziny żyją biednie (57%) lub skromnie (31%). Jednak nawet wśród respondentów określających swój poziom życia jako dobry lub bardzo dobry zdarzały się sytuacje niezaspokojenia potrzeb związanych z wyposażeniem domu w dobra trwałe (8%).

WYKR. 1. ODSETEK ODPOWIEDZI TWIERDZĄCYCH NA PYTANIE, CZY W CIĄGU OSTATNICH DWUNASTU MIESIĘCY ZDARZYŁO SIĘ PANU(I) LUB W PANA(I) GOSPODARSTWIE DOMOWYM, ŻE NIE STARCYŁO PIENIĘDZY NA ZAKUP SPRZĘTU I RZECZY DO WYPOSAŻENIA DOMU

Z danych CBOS wynika, że w 2017 r. większość badanych (56%) zadeklarowała, iż ich rodziny nie miały żadnych problemów finansowych związanych z zaspokojeniem potrzeb.

Analizując wyposażenie gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania, nie sposób pominąć roli cen w kształtowaniu się popytu na tę grupę produktów. W 2016 r. można zaobserwować spadek cen we wszystkich badanych grupach tych dóbr (tabl. 1).

TABL. 1. WSKAŹNIKI CEN WYBRANYCH GRUP DÓBR TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA

Wyszczególnienie	2014	2015	2016		
	rok poprzedni=100		2005=100	2010=100	
Urządzenia gospodarstwa domowego	98,2	98,9	99,2	86,7	93,1
Sprzęt audiowizualny, fotograficzny i informatyczny	93,2	95,7	97,3	41,4	69,3
Sprzęt i usługi telekomunikacyjne ...	100,2	101,9	99,2	89,9	92,6
Samochody osobowe	97,6	95,4	97,5	76,8	85,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS (2017b).

Potaniał sprzęt audiowizualny, fotograficzny i informatyczny (o 2,7%) oraz samochody osobowe (o 2,5%), ceny sprzętu telekomunikacyjnego spadły o 5,7%, a usług internetowych o 5,4% (oferowanych w pakiecie o 4,6%) (GUS, 2017b).

W porównaniu z 2010 r. ceny sprzętu audiowizualnego, fotograficznego i informatycznego w 2016 r. były niższe o 30,7%, a samochodów osobowych o 14,8%. Sytuacja taka wpłynęła niewątpliwie na wzrost wyposażenia gospodarstw domowych w te przedmioty. Oprócz korzystnej sytuacji cenowej stymulatorem zakupów jest też wykorzystywanie przez konsumentów zaciągniętych na ten cel kredytów i pożyczek oraz zgromadzonych oszczędności. Badanie w ramach projektu *Diagnoza Społeczna* wykazało, że w 2015 r. zadłużenie z tytułu zakupu dóbr trwałego użytkowania dotyczyło 33% badanych zadłużonych gospodarstw, a wykorzystanie na ten cel oszczędności — 22% gospodarstw, które wykazały ich posiadanie (Czapiński i Panek, 2015). Na wzrost zakupów wpłynęła również niska inflacja (zbliżona w 2016 r. średniorocznie do zera), niskie stopy procentowe obniżające koszt zaciągania kredytów oraz wzrost transferów socjalnych (np. program 500+) (NBP, 2017).

Warto też podkreślić znaczenie sprzedaży ratalnej (często nieoprocentowanej) i różnego rodzaju promocji cenowych stosowanych przez firmy oferujące klientom do sprzedaży te grupy produktów.

Do istotnych czynników wzrostu konsumpcji należy coraz lepsze zaopatrzenie rynku w dobra konsumpcyjne, zwłaszcza w towary nieżywnościowe (np.

w sprzęt gospodarstwa domowego) oraz dostępność sieci sprzedaży towarów i usług konsumpcyjnych, a także wielkość oferty towarowej. O tym, że wśród konsumentów wzrosła ranga towarów nieżywnościowych, a zmalało znaczenie żywności oraz alkoholu i tytoniu, świadczą dane dotyczące sprzedaży detalicznej (tabl. 2).

TABL. 2. DYNAMIKA SPRZEDAŻY DETALICZNEJ (ceny stałe)

Wyszczególnienie	2014	2015	
		rok poprzedni=100	2010=100
O g ó ł e m	103,9	105,4	115,0
Towary konsumpcyjne	104,7	106,2	120,0
żywność i napoje bezalkoholowe	100,5	101,3	96,8
towary nieżywnościowe	108,3	109,7	141,8
Towary niekonsumpcyjne	99,7	100,6	93,5

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS (2016a, 2017c).

Kluczowe dla wzrostu konsumpcji są zmiany gospodarcze obejmujące — oprócz globalizacji, w wyniku której dostępne są towary pochodzące z całego świata — wzrost dochodów i postęp technologiczny (Internet, telefonia komórkowa).

Skłonność gospodarstw domowych do konsumpcji, w tym do konsumpcji dóbr trwałego użytkowania, uwarunkowana jest nie tylko czynnikami ekonomicznymi, lecz także czynnikami o charakterze demograficznym, psychologicznym czy społecznym.

WYPOSAŻENIE GOSPODARSTW DOMOWYCH W DOBRĄ TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA

Szczegółowych informacji na temat zasobności, a tym samym wyposażenia gospodarstw domowych w różnorodne dobra trwałego użytkowania, dostarczają wyniki badania budżetów gospodarstw domowych prowadzone przez GUS, na podstawie których można prześledzić tendencje w tym zakresie, zachodzące zmiany, preferencje i zachowania innowacyjne zamieszkujących w nich osób.

Przegląd wyposażenia gospodarstw domowych w urządzenia i sprzęty trwałego użytkowania (tabl. 3) wskazuje, że niemal wszystkie gospodarstwa — niezależnie od statusu materialnego czy miejsca zamieszkania — mają chłodziarkę lub chłodziarko-zamrażarkę do przechowywania żywności (98,8%, w tym 98,4% gospodarstw posiadało jedno urządzenie, 1,5% — dwa, a 0,4% — trzy lub więcej), pralkę automatyczną (95,2%, przy czym 99,4% gospodarstw miało tylko

jedną pralkę, a pozostałe użytkowały dwie) oraz odkurzacze (94,2%, przy czym 98,7% gospodarstw miało tylko jeden odkurzacz, a 1,3% gospodarstw — dwa).

TABL. 3. WYPOSAŻENIE GOSPODARSTW DOMOWYCH W DOBRA TRWAŁEGO UŻYTKOWNIA WEDŁUG LICZBY POSIADANYCH SPRZĘTÓW W 2015 R. (% wskazań)

Wyszczególnienie	Posiada	Liczba posiadanych sprzętów, urządzeń		
		1	2	3 i więcej
Odbiornik telewizyjny kineskopowy	23,2	90,6	8,7	0,7
Odbiornik telewizyjny do odbioru naziemnej telewizji cyfrowej z MPEG-4, odbiornik telewizyjny inny	82,9	82,7	15,3	2,0
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej, kablowej, naziemnej telewizji cyfrowej z MPEG-4	84,5	95,5	4,2	0,3
Radio, radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych	75,2	90,4	8,2	1,4
Zestaw kina domowego	12,6	99,3	0,6	0,1
Odtwarzacz DVD	37,4	98,9	0,9	0,2
Kamera wideo	8,4	98,9	1,0	0,1
Aparat fotograficzny cyfrowy	48,7	94,7	4,6	0,7
Komputer osobisty	72,9	70,4	23,0	6,6
w tym laptop, tablet	58,6	78,6	17,3	4,1
Komputer z dostępem do Internetu	71,4	71,7	22,0	6,3
w tym szerokopasmowym	59,6	71,1	22,5	6,4
Komputer bez dostępu do Internetu	3,0	90,0	8,4	1,6
Drukarka	34,1	98,0	1,9	0,1
w tym wielofunkcyjna	22,5	98,9	1,0	0,1
Telefon stacjonarny	36,5	99,9	0,1	—
Telefon komórkowy prywatny	94,7	29,2	41,2	29,6
w tym smartfon	43,4	50,5	35,2	14,3
Konsola do gier	8,1	98,0	1,9	0,1
Odtwarzacz Blu-ray	3,0	98,7	1,2	0,1
Czytnik książek e-book	2,9	93,9	5,7	0,4
Pralka automatyczna	95,2	99,4	0,6	—
Odkurzacz elektryczny	94,2	98,7	1,3	—
Chłodziarka, zamrażarka, chłodziarko-zamrażarka	98,8	98,4	1,5	0,1
Kuchenka elektryczna z płytą ceramiczną, indukcyjną	10,8	99,5	0,5	—
Kuchenka mikrofalowa	59,2	99,6	0,4	—
Robot kuchenny	63,3	97,8	1,9	0,3
Zmywarka do naczyń	27,1	99,8	0,2	—
Rower (bez dziecięcego)	64,3	48,2	36,3	15,5
Motocykl	7,2	90,9	7,8	1,3
Samochód osobowy	63,9	76,6	20,6	2,8
Łódź motorowa	0,3	100,0	—	—

Źródło: obliczenia i opracowanie własne na podstawie danych GUS z badania budżetów gospodarstw domowych z 2015 r.

Są to sprzęty oszczędzające czas, usprawniające prace domowe oraz ułatwiające funkcjonowanie członków gospodarstw w mieszkaniu. Ponad połowa gospodarstw domowych dysponuje robotem kuchennym (63,3%) oraz kuchenką mikrofalową (59,2%), która jest zwykle dodatkowym urządzeniem do przygoto-

wywania posiłków. Najpopularniejszym rodzajem kuchenki w Polsce jest kuchenka gazowo-elektryczna. Dla gospodarstw niepodłączonych do sieci gazowej (w gaz z sieci wyposażonych jest średnio 55,7% polskich mieszkań, ponadto coraz więcej mieszkań buduje się bez instalacji gazowej) alternatywą stają się kuchnie z płytą ceramiczną bądź indukcyjną. Gotowanie przy użyciu kuchni indukcyjnej jest energooszczędne i bezpieczne; korzysta z nich 10,8% gospodarstw domowych (GUS, 2016b).

Warto również zwrócić uwagę na fakt, że chociaż nieodłącznymi atrybutami kuchni są chłodziarki/łódówki lub chłodziarko-zamrażarki, to 20,7% gospodarstw ma zamrażarki umożliwiające tylko mrożenie żywności. Nieco więcej, bo 27,1% gospodarstw korzysta ze zmywarki, która zazwyczaj zużywa kilkakrotnie mniej wody niż przy zmywaniu ręcznym.

Badania budżetów gospodarstw domowych za 2015 r. wskazują, że stan posiadania zmechanizowanego sprzętu w rodzinach oraz stopień ich upowszechnienia był mało zróżnicowany. Spośród badanych gospodarstw 99% było wyposażonych tylko w jedną kategorię wielogabarytowych urządzeń AGD (chłodziarkę, kuchenkę, zmywarkę oraz pralkę).

Dążenie konsumentów do wygody i oszczędności czasu można zauważyć nie tylko w zakresie automatyzacji prac domowych, lecz także w rosnącym zainteresowaniu urządzeniami elektronicznymi. Niemal wszystkie gospodarstwa domowe (94,7%) miały telefon komórkowy, który powoli wypiera z powszechnego użycia telefon stacjonarny (obecnie ma go co trzecie gospodarstwo). Telefon komórkowy z kolei coraz częściej zastępowany jest przez smartfon, łączący w sobie funkcje telefonu komórkowego i komputera kieszonkowego. W smartfon wyposażonych jest ponad 43% gospodarstw. O zastępowaniu starych technologii nowymi dowodzi również historia telewizorów — ultrapłaskie urządzenia multimedialne, do jakich należą telewizory LCD, niemalże wyparty z rynku wążące po kilkadziesiąt kilogramów telewizory kineskopowe RTV². Posiadanie odbiornika telewizyjnego nowszej generacji deklarowało ponad 60% ogółu gospodarstw. Zmiany te następowały w wyniku rewolucji technologiczno-informatycznej — dzięki nowoczesnej technologii, która miała wpływ na obniżanie cen, w gospodarstwach domowych obserwujemy obfitość różnorodnych dóbr. Powszechnie użytkowanym sprzętem są również odbiorniki radiowe oraz radiomagnetofony z odtwarzaczem płyt kompaktowych (posiadało je 75,2% gospodarstw). Prawie co drugie gospodarstwo dysponowało cyfrowym aparatem fotograficznym. Znacznie rzadziej natomiast gospodarstwa domowe były wyposażone w DVD (37,4%), zestaw kina domowego (12,6%) oraz kamerę wideo (8,4%). W 2015 r. komputer osobisty i dostęp do Internetu miało odpowiednio 72,9% oraz 71,4% gospodarstw domowych. W jeden komputer było wyposażo-

---

² Kategorie sprzętu RTV to: odbiorniki telewizyjne, urządzenia odtwarzające dźwięki i obrazy oraz sprzęt komputerowy.

nych ponad 70% gospodarstw domowych, w dwa — 23%, natomiast blisko 7% gospodarstw użytkowało trzy komputery lub więcej. Dostęp do Internetu szerokopasmowego jest możliwy głównie na obszarach wysoko zurbanizowanych, w których istnieją warunki techniczne zastosowania tych łącz, dlatego jedynie 60% gospodarstw domowych mogło z nich korzystać. Podobny odsetek gospodarstw korzystał z tabletu lub laptopa, a blisko 79% posiadało jeden laptop lub tablet, 17% — dwa, natomiast ok. 4% gospodarstw — trzy i więcej. Z pewnością większa liczba sprzętu audiowizualnego i multimedialnego w wyposażeniu gospodarstwa jest pochodną jego składu osobowego — są to przeważnie gospodarstwa rodzin z dziećmi, dla których te przedmioty są niezbędne w szkole i w pracy.

Analiza stanu posiadania poszczególnych dóbr związanych z mobilnością, zaspokajających potrzeby w zakresie przemieszczania się, tj. rowery, motocykle, samochody, łodzie motorowe, wskazuje, że ok. 36,1% gospodarstw nie miało i nie użytkowało samochodu osobowego. Z ogółu gospodarstw posiadających samochód 76,6% eksploatowało jeden, 20,6% — dwa, a 2,8% — trzy. Niespełna 36% badanych gospodarstw nie posiadało roweru. Blisko połowa gospodarstw dysponowała jednym rowerem, ponad 48% — dwoma, zaś prawie 16% — trzema i więcej. Niewielka liczba gospodarstw domowych (7,2%) dysponowała motocyklem oraz łodzią motorową (0,3%).

Najmniej powszechnymi ze zbadanych sprzętów okazały się konsola do gier, odtwarzacz Blu-ray oraz elektroniczny czytnik książek e-book. Odsetek gospodarstw posiadających ten sprzęt wyniósł odpowiednio — 8,1, 3 i 2,8%.

Wykorzystanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w gospodarstwach domowych staje się coraz bardziej powszechne, można zatem oczekiwać, że ten proces będzie przyspieszał, zwłaszcza w przypadku urządzeń wspomagających prace domowe oraz informatycznych służących celom komunikacyjnym oraz niezbędnych do pracy zawodowej.

CZAS UŻYTKOWANIA POSIADANYCH DÓBR TRWAŁYCH

Wspólną cechą dóbr trwałego użytkowania jest to, że służą one konsumpcji indywidualnej, nie zużywają się w jednym akcie, ale są wykorzystywane wielokrotnie oraz zaspakają wiele potrzeb. Dobra trwałego użytkowania są przedmiotami konsumpcji o różnym okresie i częstotliwości użytkowania.

Można sądzić, że nowoczesność posiadanych dóbr trwałych wiąże się ściśle z okresem ich użytkowania (wiek sprzętu). W celu zdiagnozowania wyposażenia gospodarstw domowych w najnowocześniejszy sprzęt przyjęto zatem, że są one użytkowane w gospodarstwie do dwóch lat, zaś do starszej generacji zaliczono modele sprzed trzech i czterech lat lub eksploatowane pięć lat i dłużej.

Na ogół uważa się urządzenia za stare, gdy technologia ich wykonania nie jest już nowoczesna, a więc są one mniej wydajne, zużywają więcej energii, są

zbyt duże czy ciężkie i nie spełniają bieżących standardów użytkowania. Informacje o wieku różnorodnych dóbr dotyczą (gdy jest ich kilka w wyposażeniu gospodarstwa domowego) pierwszego urządzenia (tabl. 4).

TABL. 4. WIEK DÓBR TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA GOSPODARSTW DOMOWYCH W 2015 R.
(% wskazań dla pierwszego dobra)

Wyszczególnienie	Wiek sprzętu			
	do 2 lat	2—5	powyżej 5 lat	nie wiem
Odbiornik telewizyjny kineskopowy	0,8	2,2	95,2	1,8
Odbiornik telewizyjny do odbioru naziemnej telewizji cyfrowej z MPEG-4, odbiornik telewizyjny inny	29,7	43,1	26,8	0,4
Urządzenie do odbioru telewizji kablowej, naziemnej, telewizji cyfrowej z MPEG-4	22,1	26,7	50,3	0,9
Radio, radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych	5,3	10,0	83,2	1,5
Zestaw kina domowego	10,3	29,2	60,0	0,5
Odtwarzacz DVD	4,7	18,7	76,0	0,6
Kamera wideo	10,7	29,0	59,6	0,7
Aparat fotograficzny cyfrowy	14,9	34,7	49,7	0,7
Komputer osobisty	27,1	34,7	37,6	0,6
w tym laptop, tablet	32,7	38,6	28,2	0,5
Drukarka	19,9	36,4	43,0	0,7
w tym wielofunkcyjna	23,8	39,6	36,3	0,4
Telefon komórkowy prywatny	53,4	27,9	18,0	0,7
Smartfon	83,9	14,1	1,8	0,3
Konsola do gier	37,3	38,6	23,5	0,5
Odtwarzacz Blu-ray	35,6	34,6	29,1	0,6
Czytnik książek e-book	59,9	28,6	11,1	0,5
Pralka automatyczna	11,5	21,7	65,8	1,1
Odkurzacz elektryczny	11,6	18,9	68,4	1,1
Chłodziarka, chłodziarko-zamrażarka	8,7	16,8	73,4	1,1
Zamrażarka	6,5	11,4	80,9	1,2
Kuchenka elektryczna z płytą ceramiczną, indukcyjną	18,6	31,2	49,1	1,2
Kuchenka mikrofalowa	8,2	20,4	70,5	0,9
Robot kuchenny	11,2	16,6	71,1	1,1
Zmywarka do naczyń	20,6	34,5	44,3	0,5
Rower (bez dziecięcego)	12,3	17,1	69,2	1,4
Motocykl	10,9	20,7	67,6	0,8
Samochód osobowy	2,9	8,1	88,3	0,8
Łódź motorowa	7,3	11,4	79,2	2,1

Źródło: jak przy tabl. 3.

Z analizy danych wynika, że w 2015 r. najnowocześniejszym użytkowanym urządzeniem był smartfon, posiadało go bowiem blisko 84% gospodarstw domowych, oraz był urządzeniem najnowszym, ponieważ został zakupiony przez gospodarstwo w ciągu ostatnich dwóch lat. Smartfon starszego typu będący w użyciu od trzech do pięciu lat posiadało znacznie mniej gospodarstw — ok. 14%, zaś ok. 2% używało smartfon przeszło pięć lat. Wśród urządzeń nowych

(dwuletnich lub młodszych) znajdował się telefon komórkowy (miało go ponad 53% gospodarstw) oraz elektroniczny czytnik książek e-book (posiadało go w użyciu prawie 60% gospodarstw). W użytkowaniu nie dłuższym niż dwa lata były również odbiorniki telewizyjne i urządzenia do odbioru naziemnej telewizji cyfrowej z MPEG-4, laptopy i tablety, konsole do gier oraz odtwarzacze Blu-ray. Posiadało je od 30 do 50% gospodarstw. Podobny odsetek gospodarstw dysponował nieco starszymi typami tych urządzeń, co świadczy o sukcesywnej wymianie starych urządzeń na nowe. Gospodarstwa domowe były natomiast słabo wyposażone w najnowsze drukarki wielofunkcyjne oraz zmywarki — te urządzenia znajdowały się w wyposażeniu jedynie co piątego gospodarstwa.

Do najstarszych sprzętów w gospodarstwach domowych zaliczyć należy odbiornik telewizyjny kineskopowy (w wieku powyżej pięciu lat miało go 95,2% gospodarstw), radio, radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych (w wieku powyżej pięciu lat posiadało je 83,2% gospodarstw), zamrażarkę (bliisko 81%), DVD (76%), chłodziarko-zamrażarkę (73,4%), robot kuchenny (71,1%) i kuchenkę mikrofalową (70,5%). Aż 19 urządzeń (na 32 uwzględnione w badaniu) użytkowanych ponad pięć lat było w posiadaniu ponad 50% gospodarstw domowych.

Dane te wskazują, że polscy konsumenci inwestują częściej w sprzęt elektroniczny niż w sprzęt AGD. Sprzęty audiowizualne, telekomunikacyjne czy informatyczne szybciej podlegają zużyciu moralnemu³ związanemu z dynamicznym postępem technologicznym. W przypadku smartfonu i telefonu komórkowego przyczyn niskiego wieku można upatrywać w polityce rynkowej operatorów sieci komórkowych (wiązaną umowę świadczenia usług z nowym aparatem telefonicznym). Producenci i handlowcy często oddziałują na aktywność zakupową konsumentów stosowaniem różnych form promocji sprzedaży, tj. przecen i wyprzedzaży.

W przypadku sprzętów AGD wielu konsumentów kupuje je z reguły na dłużej, zakładając, że jeśli działają, to nie ma potrzeby ich wymieniać (a ich wiek nie wpływa w większym stopniu na jakość działania).

Biorąc pod uwagę wyniki badań IBRKK dotyczące konsumenckiej oceny nowoczesności posiadanych dóbr trwałych, można zauważyć, że najbardziej nowoczesnymi sprzętami/urządzeniami okazały się: telefon komórkowy, laptop oraz zmywarka do naczyń (ok. 20% badanych było zdania, że użytkowane przez nich sprzęty są bardzo nowoczesne) (tabl. 5). Więcej niż co szósty respondent (15%) posiadał nowoczesny telewizor. Zważywszy, że zarówno smartfony, jak i telewizory najnowszej generacji są na naszym rynku od niedawna, przekłada się to zatem na percepcję ich nowoczesności.

---

³ Starzenie moralne to proces związany z szybkimi zmianami technologicznymi (zwłaszcza w elektronice i informatyce), w wyniku którego w pełni sprawny wedle specyfikacji sprzęt lub oprogramowanie nie spełnia już bieżących standardów użytkowania.

TABL. 5. OCENA NOWOCZESNOŚCI SPRZĘTÓW POSIADANYCH PRZEZ GOSPODARSTWA DOMOWE W 2014 R. (% wskazań)

Wyszczególnienie	Sprzęt			
	bardzo nowoczesny	średnio nowoczesny	mało nowoczesny	nienowoczesny, przestarzały
Telefon komórkowy	20	50	24	6
Komputer przenośny	19	63	16	2
Zmywarka do naczyń	18	61	18	3
Telewizor	15	49	27	9
Płyta grzewcza (kuchenka) gazowa/elektryczna	11	36	48	5
Pralka automatyczna	10	30	52	8
Sprzęt fotograficzny	10	55	30	5
Lodówka	9	49	34	8
Kuchenka mikrofalowa	8	54	32	6
Komputer stacjonarny	6	53	32	9
Odkurzacz elektryczny	5	48	38	9
Odtwarzacz DVD	5	50	36	9
Zestaw do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku (wieża)	8	42	42	8

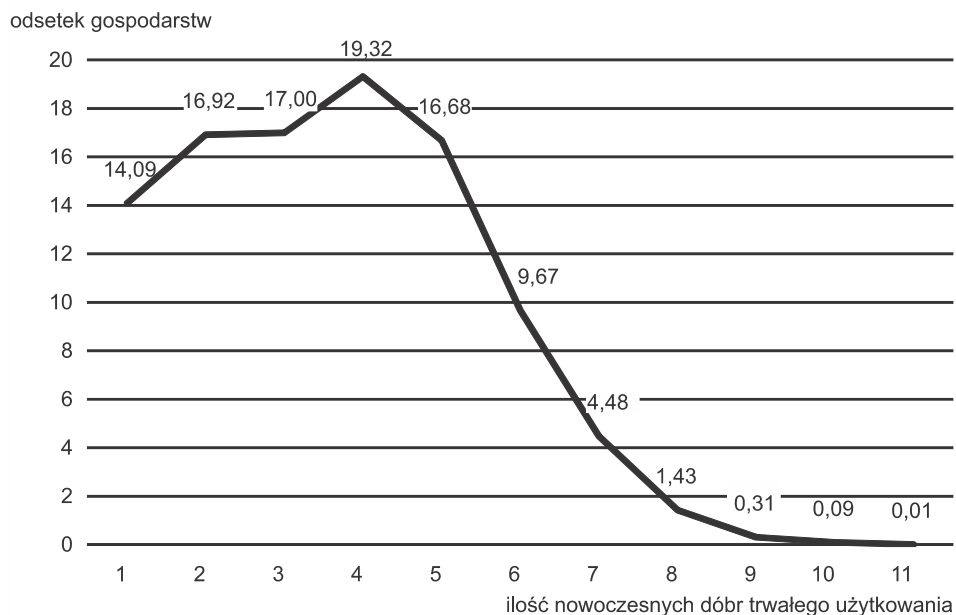
Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie wyników badań IBRKK przeprowadzonych w latach 2012—2015 według projektu badawczego NCN pt. *Konsumpcja w innowacyjnej gospodarce*.

Do przestarzałych zaliczono 60% użytkowanych pralek automatycznych, ok. 50% różnego rodzaju kuchenek domowych i zestawów typu wieża, 47% odkurzaczy, 45% odtwarzaczy DVD i 42% lodówek.

Na podstawie wyników badań własnych i badań budżetów gospodarstw domowych GUS — kierując się subiektywną oceną — wybrano 11 dóbr, które uznano za nowoczesne, tj.: odbiornik telewizyjny do odbioru naziemnej telewizji cyfrowej z MPEG-4, odtwarzacz Blu-ray, kamera wideo, cyfrowy aparat fotograficzny, laptop lub tablet, komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu, konsola do gier i e-book, kuchenka elektryczna z płytą ceramiczną i zmywarka do naczyń. Przyjęto założenie, że im większa liczba tych dóbr w gospodarstwie, tym wyższy stopień nowoczesności gospodarstwa domowego. Klasyfikacja gospodarstw według liczby posiadanych nowoczesnych dóbr tworzy rozkład prawostronny, w którym początek rozkładu obrazuje sytuację, kiedy gospodarstwo nie ma żadnego z wymienionych sprzętów, zaś koniec rozkładu oznacza posiadanie wszystkich 11 sprzętów, czyli najwyższy poziom nowoczesności. Występujące dość znaczne różnice w nowoczesnym wyposażeniu, mierzonym liczbą nowoczesnych urządzeń/przedmiotów trwałego użytkowania będących w dyspozycji gospodarstw domowych, przedstawia wyk. 2.

W 2015 r. większość gospodarstw domowych miało cztery nowoczesne dobra (na wyk. 2 gospodarstwa te zajmują większość obszaru pod krzywą, a więc dominują). Najwięcej gospodarstw (19,3%) posiadało trzy nowoczesne sprzęty. W badanych gospodarstwach nie było jednak takich, które reprezentowałyby maksymalną nowoczesność i posiadały wszystkie przyjęte do analizy urządzenia, natomiast żadnego z nich nie miało aż 14% gospodarstw.

WYKR. 2. ODSETEK GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG POSIADANEJ ILOŚCI NOWOCZESNYCH DÓBR TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA W 2015 R.

Źródło: jak przy tabl. 3.

**ZASOBY NOWOCZESNYCH DÓBR TRWAŁYCH
W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**

Dane dotyczące wyposażenia gospodarstw domowych publikowane przez GUS obejmują szeroki zakres produktów o różnym stopniu nowoczesności, natomiast w badaniu IBRKK uwzględniono przede wszystkim te nowoczesne dobra trwałego użytkowania, które nie są ujęte w dostępnej statystyce.

Z badań wynika, że najpowszechniejszą innowacją, która zagościła w gospodarstwach domowych badanych konsumentów w 2014 r., był dostęp do Internetu (71%) (tabl. 6), następnie komputer przenośny (59%) oraz smartfon (44%). Około 40% respondentów posiadało komputer stacjonarny i cyfrowy sprzęt fotograficzny, a 33% dysponowało samochodem wyposażonym w nawigację. Pozostałe nowoczesne sprzęty/urządzenia występowały jeszcze rzadziej. Zmywarka oraz najnowszej generacji telewizor (ze Smart TV, z 3D) były w co czwartym domu, przy czym telewizor był sprzętem najbardziej pożądanym — najwięcej badanych deklarowało chęć jego posiadania (32%), a zmywarkę wymieniano zaraz po nim (24%). Suszarkę lub pralko-suszarkę miało 20% konsumentów, a kuchenkę z płytą ceramiczną oraz tablet (iPad, ultrabook) — 17%. Chęć doposażenia gospodarstw w te przedmioty deklarowało 16—20% respondentów.

TABL. 6. WYPOSAŻENIE GOSPODARSTW DOMOWYCH W NOWOCZESNE DOBRA TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA W 2014 R. (% wskazań)

Rodzaje sprzętów	Tak, posiadamy	Nie, ale chcielibyśmy posiadać	Nie, są zbędne w naszym domu
Dostęp do Internetu	72	4	24
Komputer przenośny (laptop, netbook)	59	10	31
Smartfon, iPhone	44	11	45
Komputer stacjonarny	41	5	54
Cyfrowy sprzęt fotograficzny (np. lustrzanka cyfrowa, kamera cyfrowa)	39	17	44
Nawigacja samochodowa	33	13	54
Zmywarka do naczyń	26	24	50
Telewizor najnowszej generacji (ze Smart TV, z 3D)	24	32	44
Suszarka lub pralko-suszarka	20	16	64
Tablet, iPad, ultrabook	17	12	66
Kuchnia elektryczna z płytą indukcyjną	17	20	63
Konsola (Play Station, X-Box)	13	12	75
Parowar (urządzenie do gotowania na parze)	12	19	69
Dostęp do wypożyczalni VoD	10	11	79
Soniczna szczoteczka elektryczna do zębów	10	13	77
Automatyczny odkurzacz robot (i-robot)	8	18	74
Czytnik do e-booków	5	12	83
Cyfrowa ramka do zdjęć	5	17	83

Ź r ó d ł o: jak przy tabl. 5.

W 2014 r. najmniejszym zainteresowaniem cieszyły się tzw. gadżety, z których korzystanie w niektórych przypadkach wymaga wiedzy technologicznej i umiejętności. Tylko co dziesiąty badany konsument miał soniczną szczoteczka do zębów i dostęp do wypożyczalni VoD, nieco mniej (8%) — automatyczny odkurzacz robot (i-robot), a co dwudziesty — czytnik do e-booków i cyfrową ramkę do zdjęć.

W przypadku tych przedmiotów odsetek konsumentów twierdzących, że są one nieprzydatne w ich gospodarstwie domowym sięgał ponad 75%, a chęć posiadania zgłosiło niewiele ponad 10%.

Ogólnie można stwierdzić, że konsumenci mają praktyczne podejście do nowoczesnych, innowacyjnych dóbr trwałych i jeśli już je kupują, to wybierają urządzenia funkcjonalne — nie są to gadżety, bez których można funkcjonować.

WYMIANA DÓBR TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA NA NOWE

Różnego rodzaju sprzęty i urządzenia, w które wyposażone są gospodarstwa domowe, ulegają z jednej strony zużyciu fizycznemu, z drugiej zaś zużyciu moralnemu. Okoliczności wymiany posiadanych dóbr na nowe pozwalają ocenić jakość wyposażenia, świadczą o innowacyjności konsumentów w tym zakresie, dostarczają również wiedzy o potencjalnym popycie na te produkty. Wyniki prze-

proszonych badań wskazują, że w ocenie większości konsumentów zakupu nowych sprzętów/urządzeń, w które wyposażone jest gospodarstwo domowe, należy dokonywać wtedy, gdy dotychczasowe są zużyte fizycznie (są stare i nie da się ich naprawić) (tabl. 7). W 2014 r. najwyższy odsetek takich wypowiedzi (66%) dotyczył sprzętu gospodarstwa domowego.

TABL. 7. PRZYCZYNY WYMIANY SPRZĘTÓW NA NOWE W 2014 R. (% wskazań)

Wyszczególnienie	Sprzęt		Urządzenia telekomunikacyjne i informatyczne
	RTV	AGD	
Posiadany sprzęt jest: zepsuty choć można go naprawić	7	8	7
zepsuty i nie da się go naprawić	60	66	56
jeszcze sprawny, ale stary	23	19	23
sprawny, ale większość znajomych ma już bardziej nowoczesny	4	3	4
Na rynku pojawia się produkt o nowych rozwiązaniach jakościowo-technicznych	1	0	4
Nie wiem/trudno powiedzieć	4	4	6

Źródło: jak przy tabl. 5.

W 2014 r. tylko prawie co czwarty badany (23%) uważał, że domowe urządzenia telekomunikacyjne i informatyczne oraz sprzęty RTV powinno się wymieniać, gdy są zużyte moralnie (sprawne, ale stare). Podążanie za nowościami rynkowymi ujawniło się w minimalnym zakresie. Łącznie opinię taką wyraziło od 3% (sprzęt AGD) do 8% respondentów (urządzenia telekomunikacyjne i informatyczne). Stosunkowo niewielu konsumentów (7–8%) uważało, że zakupu nowego sprzętu należy dokonywać wtedy, gdy posiadane urządzenie jest niesprawne, chociaż można je naprawić, a wynika to zapewne z przeświadczenia o nieopłacalności dokonywania naprawy. Ogólnie można stwierdzić, że poglądy konsumentów dotyczące wymiany sprzętów na nowe są raczej zachowawcze. Wynika to też z faktu, że produkty te w wielu przypadkach charakteryzują się wysoką ceną jednostkową i podążanie za nowościami dla wielu konsumentów byłoby zbyt dużym obciążeniem budżetu rodziny.

Warto też wspomnieć o planowym postarzeniu produktów, tj. strategii producentów (Ryś, 2015) mającej na celu wymuszenie na konsumentach zakupu nowego produktu. Wiele produktów jest tak zaprojektowanych, by miały krótszy czas eksploatacji, stawały się niesprawne po okresie gwarancji i często nieopłacalne w naprawie (zbyt kosztowne naprawy, brak części zamiennych lub możliwości demontażu). Pozbywając się starych, ale jeszcze sprawnych przedmiotów na rzecz nowych, gospodarstwa domowe same podejmują decyzje o nieprzydatności danych rzeczy. Pomagają w tym często lifestylowe poradniki, przyciągające wzrok opakowania, zwłaszcza zaś reklamy tworzące nowe potrzeby.

STOSUNEK KONSUMENTÓW DO NOWOŚCI NA RYNKU DÓBR TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA

Duży wpływ na jakość, a przede wszystkim na nowoczesność wyposażenia gospodarstw domowych w różnego rodzaju dobra trwałego użytkowania ma stosunek konsumentów do nabywania nowości rynkowych. Szybkość reakcji w nabywaniu tych produktów świadczy o otwartości konsumentów na innowacyjność. Podział konsumentów według tempa akceptacji innowacji E. Rogersa (Kotler i Keller, 2017) pozwala na wyróżnienie pięciu grup konsumentów, a mianowicie: innowatorów (pionierów), wczesnych naśladowców, wczesnej większości, późnej większości i maruderów, konserwatystów. Uzyskane w badaniu wyniki na temat zachowań respondentów w stosunku do pojawiających się na rynku nowych produktów z grupy sprzętów AGD i RTV pokazują, że udział innowatorów był minimalny — stanowił 2—3% (tabl. 8). Łącznie z konsumentami, którzy akceptują nowości rynkowe (wcześni naśladowcy), grupa konsumentów innowacyjnych wynosiła 29% w przypadku sprzętów AGD i RTV i 31% w odniesieniu do urządzeń telekomunikacyjnych i informatycznych.

Konsumenci, którzy zwlekali z nabyciem nowości rynkowej do momentu, kiedy niektórzy znajomi już go wypróbowali, stanowili 27—29% badanych. Mniej konsumentów czeka z podjęciem decyzji, aż większość nabywców wypróbuje nowy produkt i oceni go pozytywnie (18—21%).

TABL. 8. BADANIE ZACHOWAŃ KONSUMENTÓW WOBEC NOWOŚCI RYNKOWYCH W 2014 R. (% wskazań)

Wyszczególnienie	Sprzęt RTV i AGD	Urządzenia telekomunikacyjne i informatyczne
Zwykle kupuję nowy produkt jako jeden z pierwszych (innowatorzy)	2	3
Kupuję nowy produkt:		
stosunkowo szybko, choć po pewnym namyśle (wcześni naśladowcy)	27	28
gdy niektórzy znajomi już go wypróbowali (wczesna większość)	29	27
gdy większość znajomych już go nabyła i pozytywnie ocenia (późna większość)	20	18
Niechętnie kupuję nowości rynkowe (maruderzy, konserwatysty)	22	25

Źródło: jak przy tabl. 5.

Pozostali badani konsumenci to konserwatysty (maruderzy) niezainteresowani, niechętnie kupujący nowe produkty pojawiające się na rynku (22—25% w zależności od grupy produktów). Można więc powiedzieć, że konsumenci w swoich decyzjach nabywczych na rynku nowości dóbr trwałego użytkowania

są raczej zachowawczy. Prawie połowa woli kupić produkt już wypróbowany i dobrze oceniony.

CZYNNIKI WYBORU DÓBR TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA

Zakup dóbr trwałego użytkowania wymaga od konsumentów decyzji rozważnych, opierających się na różnych informacjach i ocenie innych wariantów wyboru. Warunkowany jest wieloma czynnikami ekonomicznymi, społeczno-kulturowymi oraz doświadczeniem konsumenta (Mazurek-Łopacińska, 2003).

Cechy produktu są przez kupującego rozważane pod względem znaczenia lub tego, na ile są pożądane. Znajomość siły oddziaływania poszczególnych kryteriów wyboru/zakupu jest bardzo ważna z punktu widzenia możliwości dostosowania oferty rynkowej do potrzeb konsumentów.

Z przeprowadzonych badań wynika, że wybierając sprzęt RTV/AGD, konsumenci kierują się przede wszystkim łatwością użytkowania (czynnik bardzo ważny i raczej ważny dla 83% konsumentów), dobrą jakością i bezpieczeństwem w użytkowaniu (82%), oszczędnością w użytkowaniu, energooszczędnością oraz dostępem do serwisu (81%) (tabl. 9). Ważna jest także niższa cena sprzętu, parametry techniczne, gabaryty oraz marka (producent) sprzętu. Odsetek wskazań, że są to czynniki nieważne, nie przekroczył 7%.

Do najmniej istotnych kryteriów wyboru zaliczono impuls, przypadek (czynnik raczej nieważny i zupełnie nieważny dla 40% konsumentów), rekomendacje w mediach społecznościowych (36%) oraz modę (35%). Obliczone średnie⁴ oceny ważności poszczególnych czynników wpływających na decyzje nabywcze wskazują, że najważniejsze (średnia powyżej 4,00) okazało się siedem z 20 badanych czynników. Najwyższą ocenę uzyskały dobra jakość, wysokie walory użytkowe, oszczędność, łatwość i bezpieczeństwo w użytkowaniu oraz dogodny dostęp do serwisu. Do najmniej ważnych kryteriów wyboru należały impuls czy przypadek (2,78%), rekomendacje w mediach społecznościowych (2,90%) i moda (2,97%).

Zbliżony rozkład odpowiedzi uzyskano w przypadku zakupu urządzeń telekomunikacyjnych i informatycznych. Najważniejsza okazała się dobra jakość, wysokie walory użytkowe (81% wskazań — czynnik raczej ważny i bardzo ważny), łatwość użytkowania urządzenia (80%), następnie bezpieczeństwo podczas użytkowania i dostęp do serwisu/napraw (78%) (tabl. 8). Średnie oceny ważności tych kryteriów wyboru były wyższe od 4,00, a kryterium oszczędności, w eksploatacji i energooszczędności oceniono na 4,00.

Najwięcej ocen negatywnych (czynnik raczej nieważny i zupełnie nieważny) uzyskały: impuls/przypadek (40%), rekomendacje w mediach społeczno-

---

⁴ Ważność każdego czynnika oceniano w pięciostopniowej skali Likerta: 1 — zupełnie nieważny, 2 — raczej nieważny, 3 — ani ważny, ani nieważny, 4 — raczej ważny, 5 — bardzo ważny. Uzyskane odpowiedzi posłużyły do obliczenia średniej oceny ważności dla każdego czynnika.

wych (35%) i moda (31%), a średnie oceny ważności tych czynników wynosiły odpowiednio: 2,77, 2,90 i 3,04.

TABL. 9. OCENA WAŻNOŚCI CZYNNIKÓW DECYDUJĄCYCH O ZAKUPIE PRODUKTÓW W 2014 R.

Czynniki	Sprzęt AGD, RTV			Urządzenia telekomunikacyjne i informatyczne		
	średnia ocena	odpowiedzi respondentów		średnia ocena	odpowiedzi respondentów	
		raczej ważny i bardzo ważny	zupełnie nieważny i raczej nieważny		raczej ważny i bardzo ważny	zupełnie nieważny i raczej nieważny
		%			%	
Dobra jakość, wysokie wartości użytkowe	4,19	82	4	4,11	81	5
Oszczędność użytkowania, energooszczędność	4,19	81	4	4,00	76	7
Łatwość użycia użytkowania sprzętu	4,18	83	4	4,11	80	4
Bezpieczeństwo produktu w użytkowaniu	4,17	82	5	4,04	78	7
Dostępność serwisu, napraw	4,15	81	5	4,06	78	5
Niższa cena	4,07	79	5	3,96	76	6
Parametry techniczno-technologiczne sprzętu	4,07	78	6	3,99	76	7
Rozmiary, gabaryty sprzętu	3,99	78	7	3,84	71	9
Marka/producent	3,92	75	7	3,80	70	9
Wzornictwo	3,72	67	12	3,64	63	12
Przyzwyczajenie do produktu	3,67	65	11	3,66	65	11
Rekomendacja sprzedawcy	3,64	65	11	3,55	59	12
Rekomendacja znajomych	3,64	65	10	3,60	63	12
Reklama, promocja sprzedaży produktu	3,33	51	20	3,27	48	22
Chęć sprawdzenia nowego produktu	3,29	54	20	3,37	52	20
Nowość rynkowa	3,26	49	23	3,25	48	24
Chęć wywarcia dobrego wrażenia na innych	3,06	42	31	3,08	44	29
Moda	2,97	38	35	3,04	40	31
Rekomendacje w mediach społecznościowych	2,90	39	36	2,90	38	35
Impuls, przypadek	2,78	30	40	2,77	30	40

Źródło: jak przy tabl. 5.

Wyniki badania wskazują, że kryteriami wyboru przy zakupie dóbr trwałego użytkowania są przede wszystkim: przeświadczenie o dobrej jakości, wysokich walorach użytkowych, względy ekonomiczne, preferencje techniczne i reputacja. Interesujący jest fakt, że cena produktu, pomimo że w dalszym ciągu stanowi dość ważne kryterium, przestała być dominującym czynnikiem wyboru tej grupy produktów.

Podsumowanie

Informacje dotyczące wyposażenia gospodarstw domowych w różnego rodzaju dobra trwałego użytkowania wskazywały nie tylko na poprawę ilościową, lecz także na unowocześnienie struktury posiadanych sprzętów/urządzeń, co jest widoczne przede wszystkim w odniesieniu do dóbr związanych z teleinformatyką. Liczba posiadanych przedmiotów danego rodzaju związana była z charakterem zaspokajanej potrzeby. Sprzęty i urządzenia gospodarstwa domowego, które zaspokajają potrzeby całej rodziny, występowały zazwyczaj w pojedynczych egzemplarzach. Z kolei sprzęty/urządzenia audiowizualne, telekomunikacyjne, informatyczne i środki transportu częściej zaspokajały indywidualne potrzeby poszczególnych członków rodziny, w związku z czym gospodarstwa domowe posiadały je w większej liczbie.

Jak wskazują wyniki badania dotyczące niektórych zachowań na rynku dóbr trwałych, konsumenci reprezentowali raczej postawy zachowawcze. Z nowoczesnych produktów posiadali lub chcieliby posiadać w większości dobra funkcjonalne, a nie gadżety. Wymieniali oni dotychczas używane sprzęty/urządzenia najczęściej wtedy, gdy te uległy zepsuciu i nie można było ich naprawić, a w przypadku pojawiania się nowości rynkowych wstrzymywali się z decyzją zakupu do czasu, gdy produkt został wypróbowany i dobrze oceniony przez innych (co czwarty badany był w ogóle negatywnie nastawiony do nowych produktów). Przy zakupach sprzętów AGD, RTV i teleinformatycznych konsumenci zwracali uwagę przede wszystkim na: jakość produktu, jego walory techniczne i użytkowe oraz oszczędność w eksploatacji.

Korzystne przemiany w wyposażeniu w dobra trwałego użytkowania warunkowane były głównie poprawą sytuacji finansowej gospodarstw domowych oraz korzystną ceną produktów, zwłaszcza w przypadku sprzętu audiowizualnego i teleinformatycznego. Równocześnie stymulatorem zakupów tego typu sprzętów/urządzeń była możliwość skorzystania przez konsumentów z systemu sprzedaży ratalnej, kredytu konsumpcyjnego i różnego rodzaju promocji oferowanych przez firmy produkcyjne i handlowe oferujące te wyroby. Nie można też pominąć roli reklamy, popularyzującej nowoczesne, innowacyjne produkty, a także nowe wzorce konsumpcji. Mówiąc o wyposażeniu gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania i korzystnych zmianach, jakie w nim zachodzą, należy jednak mieć na uwadze, że stan posiadania przez gospodarstwa domowe tych dóbr zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym był i jest społecznie bardzo zróżnicowany, aczkolwiek obserwowane różnice pomiędzy poszczególnymi grupami gospodarstw domowych ulegają zmniejszeniu.

LITERATURA

- CBOS. (2017). Materialne warunki życia. Komunikat z badań, (39). Pobrano z: https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K_039_17.PDF.
- Czapiński, J., Panek, T. (red.). (2015). *Diagnoza Społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków (raport)*. Warszawa: Rada Monitoringu Społecznego. Pobrano z: <http://www.diagnoza.com>.
- GUS. (2016a). *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2016*. Warszawa: GUS.
- GUS. (2016b). *Gospodarka mieszkaniowa w 2015 r.* Warszawa: GUS.
- GUS. (2017a). *Sytuacja gospodarstw domowych w 2016 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych*. Pobrano z: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/sytuacja-gospodarstw-domowych-w-2016-r-w-swietle-wynikow-badania-budzetow-gospodarstw-domowych,3,16.html>.
- GUS. (2017b). *Ceny w gospodarce narodowej w 2016 r.* Warszawa: GUS.
- GUS. (2017c). *Biuletyn Statystyczny nr 3*. Warszawa: GUS.
- Kotler, P., Keller, K. L. (2017). *Marketing*. Poznań: Dom Wydawniczy Rebis.
- Kramer, J. (1997). *Konsumpcja w gospodarce rynkowej*. Warszawa: PWE.
- Mazurek-Łopacińska, K. (2003). *Zachowania nabywców i ich konsekwencje marketingowe*. Warszawa: PWE.
- NBP. (2017). *Raport o inflacji*. Warszawa: NBP.
- Ryś, A. (2015). Planowane postarzenie produktów — analiza zjawiska w kontekście prawodawstwa europejskiego. *Handel Wewnętrzny*, (6), 142—151.

Summary. *The aim of the article is to discuss the stock of durable goods in households and consumer behaviours in the market for domestic appliance, RTV, and ICT devices. The research dealt with: equipment of households with durables taking into account the age and the number of products possessed, stock of modern goods, the scale of unsatisfied needs in this respect, the factors determining the choice of durables, consumers' attitudes towards market novelties in this group of products as well as the opinions on the exchange of possessed goods for the new ones. The analyses were based on the data from the survey of household budgets of Statistics Poland for 2015 and the results of surveys conducted with the CAPI (Computer Assisted Personal Interview) method by the Institute for Market, Consumption and Business Cycles Research in the years 2012—2015 within the research project of the National Science Centre entitled Consumption in an innovative economy.*

The findings of the research indicate improvement in the condition of households equipment. More and more modern goods are owned, which affects the increase in the standard of equipment and, consequently, the value of the property possessed.

Keywords: households, durable goods, needs satisfaction, modern durables.